

Ķīnas Tautas Republika

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:	Ķīnas Tautas Republika
Valsts iekārta:	sociālistiska republika
Galvaspilsēta:	Pekina
Valsts valoda:	ķīniešu

Teritorija

Platība:	9 596 960 km ²
Sauszemes robeža:	22 457 km
Krasta līnija:	14 500 km
Robežvalstis:	Mongolija 4630 km, Krievija 4179 km, Ziemeļkoreja 1352 km, Vjetnama 1297 km, Laosa 475 km, Birma 2129 km, Indija 2659 km, Butāna 477 km, Nepāla 1389 km, Pakistāna 438 km, Afganistāna 91 km, Tadžikistāna 477 km, Kirgizstāna 1063 km un Kazahstāna 1765 km
Administratīvais iedalījums:	22 provinces, 5 autonomi reģioni, 4 pilsētas, 2 īpaši administratīvie reģioni
Lielākās pilsētas:	Šanhaja, Pekina, Guandžou, Šeņdzeņa, Uhaņa, Tiaņdzjiņa

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (2015):	1 367 485 388*
Pieaugums (2015):	0,45%*
Nacionālais sastāvs (2010):	ķīnieši 91,6%, pārējie (mongoļi, tibetieši, korejieši, buiji, dongi, džuani. u.c.) 8,4%*
Reliģijas (2010):	budisti 18,2%, kristieši 5,1%, musulmaņi 1,8%, pagāni 21,9%, hinduisti <0,1%, jūdaisti <0,1%, pārējie, tai skaitā daoisti (0,7%), reliģiju nepraktizējoši (52,2%)*

Ekonomiskie rādītāji

IKP pēc valūtas kursa (2015):	9,7 triljoni EUR (10,98 trilj. USD)*
IKP pieaugums (2015):	6,9%*
IKP PPP (2015):	17,2 triljoni EUR (19,4 trilj. USD) (1. vieta pasaulē)*
IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2015):	12 479 EUR (14 100 USD) (112. vieta) *
IKP sastāvs (2015):	lauksaimniecība 8,9%, rūpniecība 42,7%, pakalpojumi 48,4%*
Preču eksports (2015):	2,01 triljons EUR (2,27 trilj. USD)*
Preču imports (2015):	1,41 triljons EUR (1,60 trilj. USD)*
Eksporta partneri (2015):	ASV 18%, Honkonga 14,6%, Japāna 6%, Dienvidkoreja 4,5%*
Importa partneri (2015):	Dienvidkoreja 10,9%, ASV 9%, Japāna 8,9%, Vācija 5,5%, Austrālija 4,1%*
Eksporta produkti:	mašīnas un iekārtas, elektropreces, datori, elektroniskās plātes un mikroprocesori, mobilie telefoni, tekstilizstrādājumi, mēbeles
Importa produkti:	mašīnas un iekārtas, naftas produkti un minerālais kurināmais, optikas un medicīnas instrumenti, metālu rūdas, transportlīdzekļi; sojas pupiņas
Galvenās nozares:	ieguves rūpniecība, metalurģija, mašīnbūve, militārā rūpniecība, tekstilrūpniecība, būvmateriālu ražošana, ķīmijas rūpniecība, patēriņa preču ražošana, transportlīdzekļu ražošana (automašīnas, dzelzceļa vagoni un lokomotīves, kuģi un lidmašīnas), IKT, lauksaimniecības produkti: rīss, kvieši, kartupeļi, kukurūza,

* Central Intelligence Agency, www.cia.gov

** European Central Bank, www.ecb.europa.eu

	zemesrieksti, tēja, rudzi, prosa, kokvilna, eļļas augu sēklas; cūkgaļa, zivis
Dabas resursi:	akmeņogles, dzelzsrūda, nafta, dabas gāze, dzīvsudrabs, alva, volframs, antimons, mangāns, molibdēns, vanādijs, magnetīts, alumīnijs, svins, cinks, urāns, retie metāli, bagātīgi ūdens un lauksaimniecības zemju resursi
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2015):	1.52 triljoni EUR (1,7 trilj. USD)**
Izejošās uzkrātās ĀTI (2015):	0.98 triljoni EUR (1,1 trilj. USD)**
Valūta (2015):	Ķīnas juans (CNY); 1 EUR = 7,08 CNY**
Fiskālais gads:	kalendārais gads
Inflācija (2015):	1,4%**
Bezdarba līmenis (2015):	4,2%**
Uzņēmuma ienākuma nodoklis:	25%

Papildus informācija

Tālsarunu kods:	+86
Interneta IDL:	.cn

Ķīnas Tautas Republika (ĶTR) jeb Ķīna pēc platības ir lielākā valsts Austrumāzijā un trešā lielākā pasaulē. Ķīnā ir vislielākais iedzīvotāju skaits pasaulē, kas pārsniedz vienu miljardu. Tās galvaspilsēta ir Pekina.

Ķīna ziemeļos robežojas ar Mongoliju un Krieviju, ziemeļaustrumos ar Koreju, dienvidos ar Vjetnamu, Laosu, Mjanmu, Indiju, Butānu un Nepālu, rietumos ar Pakistānu, Afganistānu un Tadžikistānu, ziemeļrietumos ar Kirgizstānu

un Kazahstānu, austrumos to apskalo Austrumāķīnas jūra, dienvidaustrumos - Dienvidķīnas jūra.

Teritorijas reljefs ir dažāds, dienvidrietumos atrodas Tibetas plakankalne un Himalaju kalni, ziemeļrietumos un centrālajā daļā plešas tuksneši, bet austrumos aizņem Lielais Ķīnas līdzenums. Ķīnas rietumos, Siņdzjanas Uiguru autonomajā rajonā, atrodas lielākais smilšu tuksnesis pasaulē – Taklamakans, kas aizņem 270 000 km² (pēc citiem datiem - 338 000 km²) Tarimas baseina. Tuvākās pilsētas atrodas oāzēs: tuksneša dienvidrietumos ir Kašgara, Jarkenda, Hotana, ziemeļos - Kučara, Turfana, austrumos - Loujuaņa un Danguana. Upes, kas tek no Kuņluņa kalniem, iekļūst Taklamakanā 100-200 km tālu, pamazām izsīkstot smiltājā, vienīgi Hotana šķērso tuksnesi, reizēm ūdeņiem aizplūstot līdz Tarimas tuksnesim ziemeļos. Cauri tuksnesim ir izbūvēts asfaltēts ceļš - "Transtaklamakana šoseja", kas stiepjas 523 km D-Z virzienā. Taklamakana zemes dzīlēs atrodas bagātīgi naftas un dabasgāzes krājumi.

Everests (Nepālā tiek saukts par Sagarmatu, bet Tibetā par Džomolungmu) ir augstākais kalns pasaulē. Atrodas uz Nepālas un Ķīnas (Tibetas) robežas Himalajos. Everesta virsotne atrodas 8848 metrus virs jūras līmeņa.

Klimats Ķīnā ir krasi atšķirīgs, no tropiska klimata valsts dienvidos līdz subarktiskam valsts ziemeļos.

Ķīna ir senākā līdz mūsdienām pastāvoša pasaules civilizācija. Tradicionālā reliģija – konfūcisms - ir gan reliģija, gan politiskā sistēma, jo tajā ietverta ticība augstākajai politiskajai varai un valsts ierēdņiem. Līdzās konfūcismam viena no divām lielajām Ķīnas tautas filozofiskajām tradīcijām ir daoisms.

Tradicionālās kultūras attīstība tika pārtraukta 1949.gadā, kad Ķīnā pie varas nāca komunisti. Sociālisma un komunisma ideju vārdā, sevišķi Ķīnas kultūras revolūcijas laikā, tika iznīcinātas kultūras un mākslas vērtības, noliegta reliģija, represēta inteliģence. Tajā laikā Ķīna bija nabadzīga valsts. Tikai 1978.gadā Ķīna kļuva atvērtāka pasaulei. Tā sāka piesaistīt ārvalstu investīcijas un atļaut izvietot Ķīnā Rietumu uzņēmumu ražotnes.

20.gs beigās sākās strauja rūpniecības attīstība, ieviesa jaunas tehnoloģijas, auga iedzīvotāju labklājība. Lielākā daļa iedzīvotāju gan joprojām dzīvo laukos. Valsts austrumu daļā atrodas nozīmīgākie rūpniecības rajoni un lielpilsētas ar modernu daudzstāvu ēku apbūvi.

Daudzi ķīnieši ir izceļojuši uz citiem reģioniem, veidojot savus etniskos rajonus, ķīniešu kvartālus – *China town*.

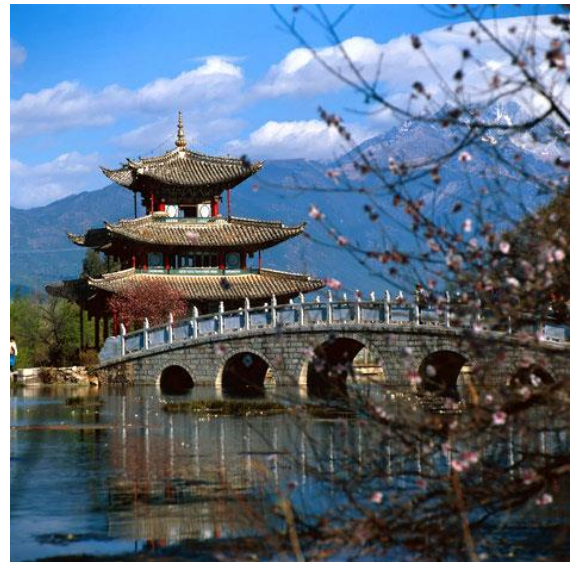
Ķīnas teritorija ir šūpulis vienai no vecākajām civilizācijām pasaulē, kuras saknes sniedzas pat 6 tūkstošus gadus tālā pagātnē. Ap 7000. g. p. Kr.

apgabalos pie lielajām Ķīnas upēm - Haņšui un Jandzi uzplauka zemkopība un radās zemkopju apmetnes. Daudzas pilsētu savienības jau bija izveidojušās līdz 1600. g. p. Kr., kad nodibinājās Šaņas valsts. Šaņas dinastijas laikā tika izgudrota ķīniešu rakstība. Sākumā hieroglifus izmantoja zīlnieki, lai uz dzīvnieku kājām un bruņurupuču bruņām rakstītu praviņojumus, taču Džou dinastijas laikā (1000.-255. g. p.Kr.) tos jau lietoja literatūras un vēstures pierakstam. Šajā laikā dzīvoja arī abi diženie Āzijas ideju pamatlicēji Konfūcijs un Laodzi. Līdz 16.gs. Ķīna bija pasaules visattīstītākā civilizācija. Pēc tam to apsteidza Eiropa.

Pašreizējā ĶTR dibināta 1949. gada 1. oktobrī Pekinā, pēc komunistu uzvaras pilsoņu karā pret gomiņdan partiju. Par Ķīnas Komunistiskās partijas (ĶKP) un valsts vadītāju kļuva komunistu līderis Mao Dzeduns. Komunisti likvidēja kārtu atšķirības, dzimtbūšanu, nacionalizēja rūpniecības uzņēmumus, veica zemes reformu laukos un uzsāka kolektivizāciju. 1950 gadu beigās tika īstenots uz lauku komūnām balstīts neveiksmīgs ekonomisks eksperiments - t.s. „Lielais lēciens”, kura rezultātā ievērojami pasliktinājās valsts ekonomiskā situācija (turpmākajos bada gados gāja bojā apm. 30 milj. cilvēku). 1959. gadā, atzīstot savas kļūdas, Mao Dzeduns atkāpās no valsts vadītāja amata, bet palika ĶKP vadītāja amatā.

60. gadu otrajā pusē Mao Dzeduna piekritēji ar organizētas studējošās jaunatnes kustības (*hunveibini*) palīdzību represēja lielu daļu vecās inteliģences, sabiedrisko un valsts darbinieku, apsūdzot tos kontrrevolucionārā darbībā. Kā arhaiski un nevienam nevajadzīgi tika iznīcināti vēstures pieminekļi, bibliotēkas, daoistu un budistu klosteri. Valsts varas uzurpēšanā tika apsūdzēta un tiesāta "Četru grupa". Pēc 1978. gada Mao pēctecis Dens Sjaopins ar savu komandu uzsāka ekonomiskās reformas, ieviešot Ķīnā valsts kontrolētu tirgus ekonomiku, kas sekmēja saimniecisko uzplaukumu un nabadzības mazināšanos.

Ķīnā ir vairāki autonomi reģioni ar vietējās pašpārvaldes tiesībām, lielākie no tiem ir Mongolijas autonomais reģions Ķīnas ziemeļos, Džuanu autonomais reģions dienvidos un Siņdzjanas Uiguru autonomais reģions ziemeļrietumos. Ķīnas dienvidos atrodas Honkonga, kuru Ķīna pēc iznomāšanas Lielbritānijai atguva savā pakļautībā 1990. gadu beigās. Tā ir nozīmīgs tirdzniecības centrs ar īpašu autonomā reģiona statusu. Atbilstoši politikai „Viena valsts, divas sistēmas” Honkongas un Makao ekonomika nav pakļauta pārējai Ķīnas ekonomikai. Gan Honkonga, gan Makao var neatkarīgi no Ķīnas veikt ekonomiskos darījumus ar ārvalstīm, piedalīties dažādās starptautiskās ekonomiskās organizācijās, kā Pasaules Muitas organizācijā, Pasaules Tirdzniecības organizācijā un Āzijas-Klusā okeāna Ekonomiskajā sadarbības forumā.

Populārākie apskates objekti Ķīnā ir "Lielais Ķīnas mūris" un Seno Austrumu arhitektūras pieminekļi - Ķīnas imperatoru pils - "Aizliegto pilsēta" un "Vasaras pils", kā arī „Debesu templis”.

Ķīnas ekonomikas "sirds" ir Šanhaja, kas ir viena no 10 lielākajām aglomerācijām pasaulē. Būtībā tā ir Ķīnas reformu un modernizācijas simbols ar bagātīgām un iespaidīgām daudz nacionālām biznesa tradīcijām.

Kopš 2001. gada Ķīna ir PTO dalībvalsts.

Kopš 20.gs 70.gadiem, īstenojot ļoti stingru demogrāfisko politiku, Ķīnai izdevies būtiski samazināt iedzīvotāju skaita pieauguma tempus no 37 ‰ 20.gs. 50 gados līdz 5 ‰ 2011.gadā.